

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 7.12.2010
COM(2010) 721 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Ο μελλοντικός ρόλος των περιφερειακών πρωτοβουλιών

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ο μελλοντικός ρόλος των περιφερειακών πρωτοβουλιών

1. ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες καθορίστηκαν την άνοιξη του 2006 από την ευρωπαϊκή ομάδα ρυθμιστικών αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο (ERGEG), μετά την υποβολή αιτήματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως ενδιάμεσο στάδιο στην πορεία των εθνικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου προς ενιαία αγορά ενέργειας. Συγκροτήθηκαν επτά περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας¹ και τρεις περιφέρειες φυσικού αερίου.

Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες (ΠΠ) συνέβαλαν θετικά ως φόρουμ όπου οι ρυθμιστικές αρχές, οι διαχειριστές δικτύων και άλλοι ενδιαφερόμενοι των γειτονικών χωρών συζητούν θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Πολλές από τις ΠΠ σημείωσαν πρόοδο σε ποικίλα θέματα. Οι περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας εστίασαν κυρίως στη διαχείριση της συμφόρησης, την εξισορρόπηση και τη διαφάνεια. Οι περιφέρειες φυσικού αερίου ασχολήθηκαν με θέματα διασύνδεσης, διαλειτουργικότητας, διαφάνειας, κόμβων και ασφάλειας εφοδιασμού.

Πέντε χρόνια μετά τη σύσταση των περιφερειακών πρωτοβουλιών, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να αξιολογηθούν, προκειμένου να εκτιμήσει εάν, με κάποιες τροποποιήσεις στη διαδικασία, τη σύνθεση και τη διοίκηση, θα βελτιωθεί περισσότερο η αποτελεσματικότητά τους και η συμβολή τους στην ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Η εν λόγω επανεξέταση συμπίπτει με την έναρξη ισχύος της τρίτης δέσμης μέτρων για την εσωτερική αγορά ενέργειας (αποκαλούμενη επίσης τρίτη δέσμη μέτρων για την ενέργεια)². Η τρίτη δέσμη μέτρων για την ενέργεια περιέχει νέα εργαλεία θέσπισης κανόνων στην Ευρώπη με κώδικες δικτύων, οι οποίοι είναι δυνατόν να καταστούν δεσμευτικοί από την Επιτροπή με τη διαδικασία της επιτροπολογίας, και τροποποιεί τη θεσμική αρχιτεκτονική με την ίδρυση του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER). Η Επιτροπή άρχισε πέρυσι μελέτη για τις περιφερειακές πρωτοβουλίες³. Παράλληλα, η ERGEG συνέταξε το έγγραφο στρατηγικής σχετικά με τον ρόλο των περιφερειακών πρωτοβουλιών⁴. Επίσης, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι δημοσίευσαν έκθεση σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία⁵ και τον

¹ Το 2008, ιδρύθηκε επίσης η περιφέρεια ενεργειακής κοινότητας.

² Βλ. www.ec.europa.eu/energy/gas_electricity/third_legislative_package_en.htm, η δέσμη απαρτίζεται από τις οδηγίες 2009/72/EK και 2009/73/EK, τους κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 713/2009, (ΕΚ) αριθ. 714/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009.

³ Η μελέτη δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα της ΓΔ Ενέργειας: «Από τις περιφερειακές αγορές στην ευρωπαϊκή ενιαία αγορά» (Απρίλιος 2010): www.ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/electricity_en.htm

⁴ Στρατηγική δημιουργίας μιας πιο ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας: Ο ρόλος των περιφερειακών πρωτοβουλιών ERGEG. Έγγραφο συμπερασμάτων της ERGEG. E10-RIG-10-04, 21 Μαΐου 2010 (www.energy-regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/CEER_ERGEG_PAPERS/Cross-Sectoral/2010/E10-RIG-10-04_Strategy_Conclusions_21-May-10.pdf).

⁵ Βλ. λόγου χάρι την έκθεση της Eurelectric: <http://www.eurelectric.org/Download/Download.aspx?DocumentFileID=62455>.

Ιούλιο η Επιτροπή μαζί με την ERGEG διοργάνωσε διάσκεψη σχετικά με τις περιφερειακές πρωτοβουλίες⁶.

Με βάση τα αποτελέσματα των μελετών και της συζήτησης, σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να ζητηθούν οι απόψεις των ενδιαφερομένων σχετικά με τις διάφορες επιλογές για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μελλοντικών περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Μετά την παρούσα ανακοίνωση και ανάλογα με τις απαντήσεις από όλους τους ενδιαφερόμενους, η Επιτροπή θα αναλάβει ίσως πρωτοβουλία, με βάση το άρθρο 12 παράγραφος 3 του κανονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο⁷. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, η Επιτροπή μπορεί να επαναπροσδιορίσει τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει κάθε περιφερειακή συνεργασία, στο πλαίσιο ευρύτερης διαδικασίας αναμόρφωσης των καθηκόντων και της διοίκησης των περιφερειακών πρωτοβουλιών, στις οποίες θα συμβάλουν όλοι οι παράγοντες, η Επιτροπή, η ευρωπαϊκή ομάδα ρυθμιστικών αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο (ERGEG), ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), οι διαχειριστές δικτύων μεταφοράς, τα κράτη μέλη και ενδιαφερόμενοι, ανάλογα με τον ιδιαίτερο ρόλο τους και τις αρμοδιότητές τους.

2. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ

Μέχρι τώρα οι περιφερειακές πρωτοβουλίες ακολούθησαν ως επί το πλείστον την προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω, δηλαδή κάθε περιφέρεια καθόριζε τις δικές της προτεραιότητες. Αυτή η μη υποχρεωτικά επιβεβλημένη προσέγγιση είχε σημαντικά πλεονεκτήματα, διότι επέτρεψε στις περιφέρειες να εστιάσουν στα δικά τους ιδιαίτερα προβλήματα. Παραδείγματος χάριν, η νότια-νοτιοανατολική περιφέρεια φυσικού αερίου μπόρεσε να εστιάσει σε θέματα ασφάλειας εφοδιασμού μετά τη διακοπή εφοδιασμού σε φυσικό αέριο, τον Ιανουάριο του 2009.

Η προσέγγιση αυτή επέτρεψε επίσης πιλοτικές δοκιμές, κατά τις οποίες είναι δυνατόν να δοκιμασθούν σε μια περιφέρεια λύσεις πριν τεθούν σε εφαρμογή αλλού. Π.χ., οι λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων σύζευξης των ποσοτήτων των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας της Δανίας και της Γερμανίας βοήθησαν στη δημιουργία συναίνεσης όσον αφορά τα οφέλη της σύζευξης των ποσοτήτων.

Τέλος, οι περιφέρειες εφάρμοσαν τα μέτρα της ΕΕ που έχουν ιδιαίτερη διασυννοριακή διάσταση. Οι περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας, π.χ., εργάστηκαν για την εφαρμογή των απαιτήσεων που θέτουν οι κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση της συμφόρησης. Η βορειοδυτική περιφέρεια φυσικού αερίου ανέλαβε την εφαρμογή απαιτήσεων διαφάνειας, επιπροσθέτως εκείνων που ορίζει ο κανονισμός 1775/2005. Η πρόοδος της εφαρμογής της νομοθεσίας είναι πιθανόν να είχε αποδειχθεί μικρότερη ή αργότερη χωρίς την προσέγγιση ανά περιφέρεια.

⁶ Βλ. http://www.energy-regulators.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_INITIATIVES/Regional_InitiatIVES_Conferences/2010%20RI%20Conference

⁷ Βλ. κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 714/2009 και (ΕΚ) αριθ. 715/2009.

Η μη υποχρεωτικά επιβεβλημένη προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω έχει πάντως και σημαντικά μειονεκτήματα, όπως είχε αναγνωρισθεί από την αρχή⁸. Υφίσταται ο εγγενής κίνδυνος να εφαρμόσουν οι διάφορες περιφέρειες διαφορετικές λύσεις για παρεμφερή προβλήματα χωρίς σαφή προοπτική ενοποίησης με την πάροδο του χρόνου. Επί παραδείγματι, εάν κάθε περιφέρεια συγκροτήσει το δικό της κοινό Γραφείο Δημοπρασιών — με τη δική του δομή, τη δική του διοίκηση, κλπ. — χωρίς να λάβει υπόψη της τη σύγκλιση με άλλες παρόμοιες δομές άλλων περιφερειών, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας μακροπρόθεσμα.

Από τη μελέτη που ανέθεσε η Επιτροπή προκύπτει ότι η έλλειψη σαφών όρων αναφοράς για τις περιφερειακές πρωτοβουλίες, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που συνδέονται μεταξύ άλλων με τη διοίκηση των περιφερειακών πρωτοβουλιών, περιόρισε την ικανότητα των περιφερειακών πρωτοβουλιών να εφαρμόσουν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο την επιδιωκόμενη προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω.

Επομένως, πρέπει να δοθούν στις περιφερειακές πρωτοβουλίες περισσότερες κατευθύνσεις πολιτικής, όπως εκτίθεται στο παρόν τμήμα.

Πρωτεύουσα αρχή πρέπει να είναι ότι οι περιφερειακές πρωτοβουλίες πρέπει να εστιάζουν μόνο σε θέματα με σαφή προστιθέμενη αξία. Επίσης, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών των πόρων, οι εργασίες είναι σκόπιμο να εστιασθούν σε μικρό αριθμό προτεραιοτήτων, στις οποίες είναι δυνατόν να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος.

α. Εφαρμογή του ενωσιακού κεκτημένου που περιλαμβάνει τους κώδικες δικτύων

Κατά το παρελθόν, στις περιφερειακές πρωτοβουλίες ηλεκτρικής ενέργειας αφιερώθηκε πολύς χρόνος στην εφαρμογή των τμημάτων του κοινοτικού κεκτημένου που απαιτούν διασυνοριακό συντονισμό (και ιδίως η διασυνοριακή συμφόρηση, η διασυνοριακή κατανομή δυναμικότητας και η διαφάνεια). Μολονότι στα θέματα αυτά έχει σημειωθεί πρόοδος, το έργο των περιφερειακών πρωτοβουλιών δεν έχει ακόμη αποφέρει την πλήρη συμμόρφωση των κρατών μελών προς τις απαιτήσεις του κανονισμού 1228/2003. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή κίνησε τον Ιούνιο του 2010 διαδικασία παράβασης κατά είκοσι κρατών μελών, με το αίτημα να θέσουν χωρίς καθυστέρηση σε ισχύ και σε εφαρμογή τους κανόνες της ενιαίας αγοράς⁹. Συνεπώς, πρώτη προτεραιότητα των περιφερειακών πρωτοβουλιών πρέπει να είναι η επίτευξη της ορθής εφαρμογής της δεύτερης δέσμης¹⁰, μέτρων για την ενέργεια, ήτοι τα θέματα που απαιτούν διασυνοριακό συντονισμό.

Στο μέλλον, οι περιφερειακές πρωτοβουλίες ίσως να διαδραματίσουν ρόλο όχι μόνον στην εφαρμογή ειδικών διατάξεων της τρίτης δέσμης μέτρων για την ενέργεια αυτής καθαυτής, αλλά και στην εφαρμογή νομοθεσίας που θα βασίζεται στην τρίτη δέσμη, όπως νέα παραρτήματα των κανονισμών και κώδικες δικτύων. Όταν υιοθετηθούν οι κώδικες με τη διαδικασία της επιτροπολογίας, θα καταστούν νομικά δεσμευτικοί και θα αποτελούν μέρος του ενωσιακού κεκτημένου. Επειδή οι διαδικασίες έγκρισης ενδέχεται να είναι χρονοβόρες, για να προωθηθεί η ενοποίηση της αγοράς θα ήταν δυνατόν οι περιφερειακές πρωτοβουλίες να αρχίσουν να εφαρμόζουν τα στοιχεία εκείνα των κωδίκων δικτύων που αναμένεται να παραμείνουν αμετάβλητα κατά τα τελικά στάδια της διαδικασίας καθιέρωσης. Στην

⁸ Για τούτο προβλέφθηκε η υποβολή των ετήσιων εκθέσεων συνοχής και σύγκλισης

⁹ Βλ. δελτίο τύπου IP/10/836 της 24^{ης} Ιουνίου 2010.

¹⁰ Η δέσμη απαρτίζεται από τις οδηγίες 2003/54/EK και 2003/55/EK και τους κανονισμούς (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1775/2005

περίπτωση αυτή, οι περιφερειακές πρωτοβουλίες πρέπει να εξασφαλίσουν ότι με πρόωρη εφαρμογή δεν θα αποκλεισθούν μεταγενέστερες αναπροσαρμογές. Οι περιφέρειες θα μπορούσαν να κινηθούν με διαφορετικές ταχύτητες για την εφαρμογή των διασυνοριακών πτυχών του κεκτημένου, βεβαίως με την προϋπόθεση ότι όλες οι περιφέρειες θα τηρήσουν τις ημερομηνίες που θα είναι νομικά δεσμευτικές.

Κάθε εφαρμογή από μια περιφέρεια θα αποτελέσει ίσως χρήσιμη κλίνη δοκιμών σχετικά με τον καλύτερο τρόπο εφαρμογής νέων κωδίκων, ως προς τον χρόνο που απαιτείται προς το σκοπό αυτό και τα πρακτικά εμπόδια που πρέπει να αντιμετωπισθούν. Τα διδάγματα ενδέχεται να διευκολύνουν και να επισπεύσουν την εφαρμογή σε άλλες περιφέρειες. Καλά παραδείγματα εν προκειμένω αποτελούν το έργο που έχει επιτελεσθεί μέχρι τώρα στην κεντρο-δυτική περιφέρεια ηλεκτρικής ενέργειας για τη διασύνδεση της αγοράς και στην κεντρο-ανατολική περιφέρεια ηλεκτρικής ενέργειας για την κατανομή δυναμικότητας με βάση τη ροή.

Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να ερμηνεύονται ή να εφαρμόζονται ορισμένες διατάξεις του κεκτημένου διαφορετικά ή κατά τρόπο που να δυσχεραίνει τη μελλοντική ενοποίηση με άλλες περιφέρειες, ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενεργείας (ACER) πρέπει να παρακολουθεί δραστήρια τη συνεπή εφαρμογή των κωδίκων και του λοιπού κεκτημένου σε όλες τις περιφέρειες.

Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να επιδιώξουν συλλογικά τον στόχο της πλήρους διασύνδεσης των αγορών ανά την ΕΕ έως το 2015. Η διασύνδεση των αγορών είναι ένας τρόπος για να ενισχυθεί η ενοποίηση της αγοράς και θα είναι ευκολότερο (και άρα ταχύτερα) να επιτευχθεί εάν οι χώρες οι οποίες δεν κάνουν ακόμη χρήση της σύνδεσης της αγοράς συνεργασθούν σε επίπεδο περιφέρειας για να ενταχθούν στη διασύνδεση των αγορών της ΕΕ.

Για το φυσικό αέριο, ο ρόλος που θα μπορούσε να διαδραματίσει η διασύνδεση των αγορών στην προώθηση της ενοποίησης της αγοράς μεταξύ ζωνών εξισορρόπησης θα εξετασθεί κατά τη συζήτηση ενός επιδιωκόμενου μοντέλου αγοράς φυσικού αερίου. Η διασύνδεση των αγορών πρέπει να επιτευχθεί έως το 2015 με βάση το έργο των ρυθμιστικών αρχών. Έχουν ήδη δρομολογηθεί τα αναγκαία βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, όπως η διάθεση αμετάβλητης δυναμικότητας την προηγούμενη ημέρα και η συσχέτιση της δυναμικότητας εισόδου και της δυναμικότητας εξόδου ώστε να συναποτελούν ενιαία «δυναμικότητα από κόμβο σε κόμβο».

Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, η κεντρο-δυτική περιφέρεια και η βόρεια περιφέρεια επέτυχαν πλήρως τη διασύνδεση των αγορών τον Νοέμβριο του 2010. Συνεπώς, πρωτοπορούν στην εφαρμογή.

Ωστόσο, ο τρόπος διασύνδεσης των αγορών σε κλίμακα ΕΕ πρέπει να συζητηθεί μεταξύ των περιφερειών π.χ. στο πλαίσιο του φόρουμ της Φλωρεντίας και της Μαδρίτης. Οι συζητήσεις σχετικά με τη μέθοδο που πρέπει να ακολουθηθεί για να επιτευχθεί η διασύνδεση των αγορών πρέπει να πραγματοποιηθούν όσο το δυνατόν συντομότερα, ώστε να αποφευχθούν τεχνικά προβλήματα αργότερα.

β. Περιφερειακά θέματα: Επενδύσεις σε υποδομές, περιφερειακή εξισορρόπηση και ασφάλεια εφοδιασμού

Ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της αγοράς κάθε περιφέρειας, θα χρειασθεί να αντιμετωπισθούν τα ειδικά θέματα της συγκεκριμένης περιφέρειας, ακόμη και όταν τα

θέματα αυτά απασχολούν σε κάποιο βαθμό και άλλες περιφέρειες. Με βάση τα δεδομένα της γενικότερης πολιτικής της ΕΕ όσον αφορά την ενέργεια, τρία είναι τα θέματα που θεωρούνται πρωτεύοντα: περιφερειακές επενδύσεις σε υποδομές, περιφερειακή εξισορρόπηση και ασφάλεια εφοδιασμού.

Η Επιτροπή έχει εκθέσει την άποψή της όσον αφορά τις ανάγκες ανάπτυξης των υποδομών στην ανακοίνωσή της¹¹ «Προτεραιότητες ενεργειακών υποδομών για το 2020 και εντεύθεν – Προσχέδιο ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού ενεργειακού δικτύου», στην οποία προτείνεται να παρέχεται η δυνατότητα στις περιφερειακές πρωτοβουλίες να διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ιεράρχηση των υποδομών στις αντίστοιχες περιφέρειες και στο συντονισμό των διασυνοριακών επενδύσεων, οι οποίες αφορούν συνήθως τις νέες γραμμές διασύνδεσης. Για να προωθηθούν οι διασυνοριακές επενδύσεις, πρέπει να καθορισθούν με σαφήνεια οι επενδυτικές ανάγκες, να διαμορφωθεί ενδεδειγμένο ρυθμιστικό πλαίσιο και να αντιμετωπισθούν θέματα σχεδιασμού και αδειοδότησης. Ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ ρυθμιστικών αρχών σε ρυθμιστικά θέματα που αφορούν τις αποφάσεις για επενδύσεις. Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ρόλο διαμεσολαβητή, διότι αποτελούν μια πλατφόρμα για ρυθμιστικές αρχές, διαχειριστές δικτύων μεταφοράς, χρήστες δικτύων και κράτη μέλη, με τη συνεργασία της Επιτροπής και του Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), όπου μπορούν να αντιμετωπισθούν τέτοια θέματα. Πρέπει επίσης να συνεχισθεί η δυνατότητα αντιμετώπισης τέτοιων θεμάτων με ρυθμίσεις ad hoc εκτός του πεδίου των περιφερειακών πρωτοβουλιών, εφόσον οι ρυθμίσεις αυτές είναι αποτελεσματικότερες και αποδοτικότερες ώστε να προωθηθούν οι διασυνοριακές επενδύσεις.

Εξάλλου, οι επενδύσεις αυτές ενδέχεται να αποβούν ιδιαίτερα σημαντικές για την ασφάλεια εφοδιασμού (όπως επενδύσεις που θα καταστήσουν δυνατή την αντίστροφη ροή φυσικού αερίου). Στον κανονισμό για την ασφάλεια του εφοδιασμού με φυσικό αέριο αναγνωρίζεται η ανάγκη περιφερειακής συνεργασίας.

Οι εργασίες παγίωσης των ζωνών εξισορρόπησης θα μπορούσαν να αποτελέσουν άλλο επίκεντρο των περιφερειακών πρωτοβουλιών, ανάλογα με την έκβαση της συζήτησης για το επιδιωκόμενο μοντέλο της αγοράς φυσικού αερίου.

Τέλος, η περιφερειακή συνεργασία είναι κρίσιμης σημασίας για την προώθηση της ακεραιότητας των δικτύων, την αποφυγή τεχνικών διαταραχών και ολοσχερών διακοπών της παροχής και την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους, όταν προκύπτουν, με ελάχιστη όχληση για τους χρήστες και τους παραγωγούς.

γ. Πιλοτικές δοκιμές

Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες μπορούν να έχουν σημαντικό ρόλο ως κλίνη δοκιμών νέων ιδεών σε θέματα τα οποία δεν καλύπτουν ακόμη οι κατευθύνσεις πλαισίου και οι κώδικες δικτύων. Αυτές οι πιλοτικές δοκιμές θα οδηγήσουν ενδεχομένως σε πρωτοβουλία εκπόνησης νέων δεσμευτικών κανόνων, όπως μέσω νέων κωδίκων δικτύων.

Τα περιφερειακά πιλοτικά έργα είναι ίσως χρήσιμα για την επίσπευση των ευφών διασυνδεδεμένων δικτύων ή της διασυνοριακής λιανικής αγοράς. Με την Ευρωπαϊκή

¹¹ Ανακοίνωση COM(2010)677 της 17^{ης} Νοεμβρίου 2010
[http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/strategy/doc/com\(2010\)0677_en.pdf](http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/strategy/doc/com(2010)0677_en.pdf)

Πρωτοβουλία συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας που συγκροτήθηκε στο πλαίσιο του Στρατηγικού σχεδίου Ενεργειακών Τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ), διαμορφώθηκε πλαίσιο, με βάση το οποίο το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΣΜ-ΗΕ), παρουσίασε αναλυτικό χάρτη πορείας για τα επόμενα έτη. Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες στην εφαρμογή έργων Ε&Α (βλ. χάρτη πορείας¹²). Είναι προφανές ότι, και σε άλλα θέματα, οι περιφέρειες πρέπει να έχουν την ελευθερία να διενεργούν πιλοτικές δοκιμές, ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιφερειακές ανάγκες.

3. ΠΛΗΘΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Οι περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας καθορίστηκαν με την απόφαση 2006/770/ΕΚ, με την οποία τροποποιήθηκαν οι κατευθύνσεις για τη διαχείριση της συμφόρησης που επισυνάφθηκαν στον κανονισμό 1228/2003¹³. Δεν καθορίστηκαν επίσημα με δεσμευτική απόφαση οι περιφέρειες για το φυσικό αέριο. Οι περιφέρειες φυσικού αερίου προέκυψαν από άτυπη διαβούλευση μεταξύ της Επιτροπής, των ρυθμιστικών αρχών, των διαχειριστών δικτύων μεταφοράς και άλλων ενδιαφερομένων. Η πράξη έχει δείξει ότι οι περιφέρειες φυσικού αερίου κατάφεραν να σημειώσουν πρόοδο χωρίς επίσημη απόφαση για τον καθορισμό και τα καθήκοντά τους.

Στο μέλλον δύο είναι οι δυνατές επιλογές. Η πρώτη επιλογή είναι να καθορισθεί η σύνθεση των περιφερειών φυσικού αερίου και τα καθήκοντά τους με επίσημη απόφαση, επιλογή που παρουσιάζει ως κύριο πλεονέκτημα ότι θα αποφευχθεί η συζήτηση και η αβεβαιότητα και θα προσδιορισθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια τι αναμένεται από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και τους παράγοντές τους στον τομέα της ενέργειας. Η δεύτερη επιλογή είναι να παραμείνει άτυπος ο καθορισμός των περιφερειών φυσικού αερίου, επιλογή που παρουσιάζει ως κύριο πλεονέκτημα ότι θα επιτρέψει διαχρονικά μεγαλύτερη ευελιξία στη σύνθεση των περιφερειών και τον καθορισμό των καθηκόντων τους.

Πέρα από το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό των περιφερειών, τίθεται το ερώτημα της σύνθεσής τους. Η σύνθεση των περιφερειών πρέπει να καθορισθεί ανάλογα με τα καθήκοντά τους. Εάν σκοπός μιας περιφέρειας είναι να σημειωθεί πρόοδος σε ορισμένα συγκεκριμένα πρωτεύοντα θέματα, πρέπει να είναι αντίστοιχη η διαμόρφωση των περιφερειών.

Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, η διαμόρφωση των υφιστάμενων περιφερειών φαίνεται η αρμόζουσα για την αντιμετώπιση των προτεραιοτήτων που προτάθηκαν προηγουμένως και δεν φαίνεται να υπάρχει λόγος αλλαγής της σύνθεσης των επτά υφιστάμενων περιφερειών. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, όταν θα έχουν αναπτυχθεί αρκετές γραμμές διασύνδεσης των αντίστοιχων περιφερειών, ίσως είναι σκόπιμο να ενταχθεί η περιφέρεια Γαλλίας-ΗΒ-Ιρλανδίας στην κεντρο-δυτική περιφέρεια και η περιφέρεια της Βαλτικής στη βόρεια περιφέρεια.

Όσον αφορά το φυσικό αέριο, υπάρχουν τρεις βάσιμοι λόγοι για την αναμόρφωση της υπάρχουσας νότιας-νοτιοανατολικής περιφέρειας. Η μελέτη που ανέθεσε η Επιτροπή καταλήγει στο εξής: «*Λόγω της ανομοιογένειας στο μέγεθος και τα αποκλίνοντα συμφέροντα των μελών της, η (νότια-νοτιοανατολική) περιφέρεια υπέφερε πιθανόν περισσότερο από άλλες*

¹² https://www.entsoe.eu/fileadmin/user_upload/library/news/EEGI_Implementation_plan_May_2010.pdf

¹³ Απόφαση της Επιτροπής, της 9^{ης} Νοεμβρίου 2006, περί τροποποίησης του παραρτήματος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας, ΕΕ L 312 της 11.11.2006, σ. 59-65.

από τα σημαντικά μειονεκτήματα της μη υποχρεωτικά επιβεβλημένης και συλλογικής προσέγγισης που χαρακτηρίζει τις περιφερειακές πρωτοβουλίες, δηλαδή από κάποια οργανωτική χαλαρότητα και έλλειψη δεσμεύσεων». Δεδομένης της σημασίας να αναπτυχθούν νέες υποδομές φυσικού αερίου και νέες διασυνδέσεις για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου και για λόγους ασφάλειας εφοδιασμού, η Επιτροπή προτείνει να χωρισθεί η υπάρχουσα «νότια-νοτιοανατολική» περιφέρεια σε τρεις νέες περιφέρειες φυσικού αερίου, όπου θα ενταχθούν τα κράτη της Βαλτικής και οι σκανδιναβικές χώρες ως εξής:

- νέα κεντρο-νότια περιφέρεια: Ιταλία, Αυστρία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα·
- νέα κεντρο-ανατολική περιφέρεια: Γερμανία, Πολωνία, Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβακία, Αυστρία·
- νέα περιφέρεια BEMIP (Σχέδιο Διασύνδεσης των Ενεργειακών Αγορών της Βαλτικής): Σουηδία, Φινλανδία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Γερμανία, Δανία.

Η αναμόρφωση μιας περιφέρειας ενδέχεται να διαταράξει προσωρινά το έργο της σε επιχειρησιακά θέματα. Πάντως, θα ήταν προτιμότερο οι περιφέρειες να έχουν ορθή διάρθρωση και να συσταθούν νέες πιο αποτελεσματικές περιφέρειες, ακόμη και αν χρειασθούν ορισμένοι μήνες γι' αυτό, παρά να συνεχίσουν οι περιφέρειες να έχουν διάρθρωση που δεν φαίνεται η κατάλληλη για να αποφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Υφίστανται επίσης λόγοι να συνδεθεί η Ιταλία με την υπάρχουσα νότια περιφέρεια (η οποία περιλαμβάνει τη Γαλλία και την Ιβηρική Χερσόνησο), καθώς, π.χ., η περιφέρεια αυτή θα παραμείνει η κύρια είσοδος για το φυσικό αέριο από τη Βόρεια Αφρική. Η αλλαγή αναμένεται να έχει θετική επίπτωση στη ρευστότητα σε αυτήν τη νέα νότια περιφέρεια. Η Ιταλία, ως χώρα που εντάσσεται και στις δύο δομές, θα μπορούσε να συμβάλει στην εξασφάλιση της αναγκαίας συνοχής των δύο νότιων περιφερειών.

Πέραν των θεμάτων σχεδιασμού της αγοράς και εφαρμογής του κερκτημένου, κάθε περιφέρεια πρέπει να εστιάσει στη ανάπτυξη νέων διασυνδέσεων.

Η μορφή και η σύνθεση της υπάρχουσας βορειοδυτικής περιφέρειας φαίνεται να είναι κατάλληλη και δεν πρέπει να αλλάξει.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι λόγω των περιφερειακών πρωτοβουλιών δεν πρέπει να αποκλεισθούν άλλες μορφές συνεργασίας μεταξύ διαχειριστών δικτύων μεταφοράς, ρυθμιστικών αρχών ή κρατών μελών, όπως η Πρωτοβουλία των χωρών των Βόρειων Θαλασσών για το Υπεράκτιο Σύστημα που υπέγραψαν η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Δανία, η Σουηδία, οι Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο. Το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος εντάσσεται σε μια περιφέρεια δεν το εμποδίζει να συνεργάζεται με ένα ή περισσότερα κράτη μέλη άλλης περιφέρειας, εφόσον η συνεργασία αυτή δεν έρχεται σε αντίθεση με το έργο άλλων περιφερειών.

Επίσης, όπως έχει προτείνει και η Ομάδα Ευρωπαϊών Ρυθμιστικών Φορέων για Ηλεκτρισμό και Φυσικό Αέριο (ERGEG), υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να συνεργάζονται οι περιφέρειες σε ορισμένα θέματα όπως π.χ. η διασύνδεση των αγορών κεντροδυτικών και σκανδιναβικών χωρών. Η συνεργασία αυτή δεν πρέπει όμως να καθυστερήσει τις εργασίες και τα αποτελέσματα των περιφερειών. Εάν μια περιφέρεια αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, οι υπόλοιπες περιφέρειες πρέπει να επιδιώκουν να την ακολουθήσουν (λαμβάνοντας υπόψη, εάν χρειασθεί, τις ιδιαιτερότητες των περιφερειών).

Είναι πολύ πιθανό το πλήθος των περιφερειών και η σύνθεσή τους να χρειασθεί μεταγενέστερα να αλλάξουν και πάλι. Τουλάχιστον από θεωρητική άποψη, οι περιφέρειες θα έχουν επιτύχει πλήρως όταν δεν θα χρειάζονται πλέον.

Τακτική αξιολόγηση του έργου των περιφερειών και της σύνθεσής τους θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί επ' ευκαιρία των φόρουμ της Φλωρεντίας και της Μαδρίτης.

4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Δομή κάθε περιφέρειας

Η παρούσα διοικητική δομή των περιφερειακών πρωτοβουλιών συνίσταται σε τρεις φορείς. Σε κάθε περιφέρεια, υπάρχει η περιφερειακή συντονιστική επιτροπή (ΠΣΕ), η οποία περιλαμβάνει όλες τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) της περιφέρειας. Η ΠΣΕ ενεργεί ως γενικός συντονιστής των καθηκόντων που έχει η περιφέρεια, αναλαμβάνοντας τον ηγετικό ρόλο και τη στρατηγική. Η ομάδα υλοποίησης (ΟΥ) απαρτίζεται από τις ΕΡΑ και τους κύριους παράγοντες. Προτείνει και δεσμεύεται να αναλάβει συγκεκριμένες δράσεις για τα πρωτεύοντα θέματα που εντοπίζονται από την ΠΣΕ. Τέλος, η ομάδα ενδιαφερομένων (ΟΕ) απαρτίζεται από όλους τους παράγοντες.

Στη μελέτη με θέμα τις περιφερειακές πρωτοβουλίες διαπιστώνεται η ανάγκη για περισσότερη πολιτική καθοδήγηση. Πολύ συχνά, η πρόοδος στις περιφερειακές πρωτοβουλίες απαιτεί την εμπλοκή κυβερνήσεων, ώστε να τροποποιηθεί το εθνικό νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο και να χορηγηθεί στήριξη σε πολιτικό επίπεδο, όπως λόγω χάρη για τα διασυνοριακά έργα υποδομών. Με την εμπλοκή των κρατών μελών στις περιφερειακές πρωτοβουλίες αναμένεται επίσης ότι θα ελαχιστοποιηθεί το ενδεχόμενο των πολλαπλών φόρουμ από τα κράτη μέλη, τα οποία δημιουργούν ad hoc δομές εκτός πλαισίου περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Από την έναρξη ισχύος του και μετά, ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενεργείας (ACER) χρειάστηκε να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στις περιφερειακές πρωτοβουλίες προκειμένου να εξασφαλισθεί αποτελεσματικότητα και συνοχή στο έργο των περιφερειών.

Επιπλέον, η Επιτροπή πρέπει να παρέχει πολιτική καθοδήγηση, με βάση τον ρόλο της στην προώθηση της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και με βάση το καθήκον της ως θεματοφύλακας των Συνθηκών και του ενωσιακού κεκτημένου. Η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να υποβάλλει προτάσεις για οποιοδήποτε νέο καθήκον που πρέπει να αναλάβει μια περιφέρεια.

Η διοίκηση κάθε περιφερειακής πρωτοβουλίας είναι δυνατόν να ενισχυθεί με τη δημιουργία περιφερειακής διευθύνουσας επιτροπής (ΠΔΕ), όπου θα συμμετέχουν ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενεργείας (ACER), η Επιτροπή καθώς και τα κράτη μέλη και οι ρυθμιστικές αρχές της συγκεκριμένης περιφέρειας, μαζί με την περιφερειακή συντονιστική επιτροπή (ΠΣΕ) και με τη διεύρυνση της ΠΣΕ με τον ACER και την Επιτροπή. Το πεδίο των εργασιών της ΠΔΕ θα είναι διττό: να προωθεί και να αναπτύσσει τη συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο και να προσφέρει υψηλού επιπέδου καθοδήγηση του σχεδίου εργασιών για την περιφέρεια, το οποίο πρέπει να καταρτίζει η ΠΣΕ σε συντονισμό με τον ACER, για τον εντοπισμό των επιπτώσεων στους πολιτικούς στόχους που αφορούν την ασφάλεια εφοδιασμού, την ανταγωνιστικότητα και την αειφόρο ανάπτυξη· να προωθεί την πρόοδο στην εφαρμογή των κωδίκων δικτύων δεδομένου ότι ο νέος ρόλος των περιφερειακών πρωτοβουλιών να διευκολύνουν την εφαρμογή και να ενθαρρύνουν την έγκαιρη υλοποίηση άλλων έργων, όπως και την ανάπτυξη υποδομών σε περιφερειακό επίπεδο. Η ΠΔΕ θα μπορούσε να δίνει μεγάλη ώθηση στην υλοποίηση, σε περίπτωση που ανακύπτουν προβλήματα. Τα καθαρά ρυθμιστικά θέματα θα παραμείνουν αρμοδιότητα της ΠΣΕ.

Η ΠΣΕ και η ΠΔΕ έχουν τη δυνατότητα, ανάλογα με την περίπτωση, να καλούν τους διαχειριστές δικτύων μεταφοράς, εκπροσώπους των χρηματιστηρίων ενέργειας ή άλλους ενδιαφερόμενους στις συνεδριάσεις τους, ανάλογα με το αντικείμενο και τα υπό εξέταση έργα. Η εν λόγω έγκαιρη συμμετοχή του κλάδου θα εγγυάται ότι οποιαδήποτε στρατηγική και πολιτική απόφαση είναι εφικτή και εφαρμόσιμη και ότι θα διαλύει τις ανησυχίες που εκφράζονται στη μελέτη της Επιτροπής ότι οι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν σήμερα με υπερβολική καθυστέρηση.

Για να συμπληρωθεί το έργο της ΠΣΕ και της ΠΔΕ, πρέπει να συνεχίσουν να λειτουργούν όπως τώρα η ομάδα υλοποίησης και η ομάδα ενδιαφερομένων.

2. Διοίκηση και συνοχή των περιφερειών

Σημαντική δεν είναι μόνον μια σαφής διοικητική δομή εντός κάθε περιφέρειας· εξίσου σημαντική είναι η εξασφάλιση της συνοχής των εργασιών διαφορετικών περιφερειών. Μέχρι τώρα, η Ομάδα Ευρωπαϊών Ρυθμιστικών Φορέων για Ηλεκτρισμό και Φυσικό Αέριο (ERGEG) δημοσίευε τακτικά εκθέσεις για τη συνοχή και τη διοίκηση, δεν είναι όμως σαφές σε ποιο βαθμό οι περιφέρειες ακολούθησαν τις εκθέσεις αυτές.

Η συνοχή των εργασιών μεταξύ των περιφερειών θα έχει εν πρώτοις τη μορφή καθοδήγησης εκ των άνω προς τα κάτω, η οποία θα προέρχεται, συγκεκριμένα, από το πλαίσιο κατευθύνσεων και τους κώδικες δικτύων. Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, θα πρόκειται για την εφαρμογή στον τομέα αυτόν του μοντέλου αναφοράς που κατάρτισε η Ad Hoc συμβουλευτική επιτροπή της ERGEG (AHAG). Επιπλέον, θα χρειασθεί να ελέγχεται η συνεπής εφαρμογή των κωδικών δικτύων σε όλες τις περιφέρειες. Εάν οι περιφέρειες εργάζονται σε θέματα, ο χειρισμός των οποίων δεν υπόκειται (ακόμη) σε κώδικες δικτύων, θα χρειασθεί γενικότερη καθοδήγηση ώστε να μην διακυβευθεί η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

Δεν υπάρχει ανάγκη να δημιουργηθεί πρόσθετη δομή για την επίτευξη συνοχής μεταξύ των περιφερειών. Πρώτον, πρόκειται για σκόπιμη επιλογή, τόσο για τις περιφέρειες φυσικού αερίου όσο και τις περιφέρειες ηλεκτρικής ενέργειας να είναι ενταγμένα κράτη μέλη σε περισσότερες από μία περιφέρειες. Αυτομάτως, αυτά τα κράτη μέλη θα προσπαθούν να εγγυώνται τη συνοχή, ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή διαφορετικών λύσεων σε διαφορετικά σύνορα. Δεύτερον, ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) θα έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίζει εν προκειμένω, πέραν της καθοδήγησης της ασκούμενη πολιτικής που εξασφαλίζει η Επιτροπή, λόγω της συμμετοχής του στη νεοϊδρυόμενη ΠΔΕ. Στο φόρουμ της Φλωρεντίας και στο φόρουμ της Μαδρίτης, όπου θα συναντώνται η Επιτροπή, οι ERGEG/ACER, τα ευρωπαϊκά δίκτυα διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, οι EPA, τα κράτη μέλη και οι εμπορικές ενώσεις του κλάδου, θα αποτελούν ενδεχομένως το κατάλληλο βήμα για την παροχή καθοδήγησης για την άσκηση πολιτικής στις περιφέρειες και την παρακολούθηση της συνοχής. Τέλος, θα ήταν ίσως σκόπιμο να καταρτισθούν προγράμματα εργασιών για το επόμενο έτος ή έτη. Το πρόγραμμα εργασιών πρέπει να σταλεί στον ACER, ο οποίος θα αξιολογήσει τη συνοχή των προγραμμάτων εργασιών των περιφερειών με άλλα προγράμματα εργασιών, το πλαίσιο κατευθύνσεων και τους κώδικες δικτύων. Σε περίπτωση ανακολουθιών, ο ACER θα ενημερώνει την Επιτροπή, ώστε η Επιτροπή να είναι σε θέση να εγκρίνει δεσμευτικούς κανόνες για το(τα) αντίστοιχο(α) πρόγραμμα(τα) εργασιών σύμφωνα με την τελευταία πρόταση του άρθρου 7 παράγραφος 3 του κανονισμού ΕΚ αριθ. 713/2009. Αυτό το καθήκον επανεξέτασης από τον ACER πρέπει να αναφέρεται στο πρόγραμμα εργασιών του ACER. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 3 του κανονισμού για τον ACER, ένα από τα

καθήκοντά του είναι να παρέχει πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Επίσης, ο ACER πρέπει να παρακολουθεί την περιφερειακή συνεργασία των διαχειριστών δικτύων μεταφοράς (άρθρο 6 παράγραφος 9 του κανονισμού για τον ACER). Κρίνεται επομένως σκόπιμο για τον ACER, από τον Μάρτιο του 2011 και εντεύθεν, να αναλάβει το συντονισμό των περιφερειακών πρωτοβουλιών που είχε αναλάβει η Ευρωπαϊκή Ομάδα Ρυθμιστικών Αρχών. Με την ERGEG ως έχει σήμερα, ο ACER πρέπει να στηρίζεται στις ΕΡΑ που είναι μέλη του, οι οποίες αποτελούν και τις κινητήριες δυνάμεις των περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Επιπλέον, σημαντικό είναι να τροφοδοτούν οι εργασίες των περιφερειακών το έργο του ACER εν γένει.

5. Η ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται αξιολόγηση των επιδόσεων των περιφερειακών πρωτοβουλιών και της συμβολής τους στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, πέντε έτη μετά τη σύστασή τους. Καθορίζονται οι πιθανές κατευθύνσεις για την επανεξέταση του ρόλου τους, την αποσαφήνιση της σύνθεσής τους και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους. Ως ενδιάμεσο στάδιο προς τη δημιουργία πραγματικά ενοποιημένης ενιαίας αγοράς ενέργειας, οι περιφερειακές πρωτοβουλίες έχουν καίριο ρόλο να διαδραματίσουν στη διαμόρφωση της μελλοντικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ και στην προώθηση της δημιουργίας ενοποιημένων ενεργειακών δικτύων που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επόμενων δεκαετιών.

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τους πολιτικούς προσανατολισμούς που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο (έως τις 15 Φεβρουαρίου 2011).

Με βάση τις εν λόγω απόψεις, η Επιτροπή θα εξετάσει το δεύτερο εξάμηνο του 2011 τις δυνατές νομοθετικές ή πολιτικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο.